

בלבביפדיה מחשבה	בלבביפדיה עבודת ה'
יתקיים אי"ה כל יום רביעי	יתקיים אי"ה כל יום חמישי
רח' קדמון 4	רח' הרב בלוי 33
חולון	ירושלים
20:30	20:30

צורת אדם
בנושא עפעמים
יום שלישי יב' כסלו
רח' הרב בלוי 33
ירושלים 20:30

בלבבי משכן אבנה

פרשת ויצא ♦ תשפ"ו ♦ 524

תוכן הגיליון

נקודה מתוך הפרשה	עמוד א'
לחיות את הפרשה	עמוד א'
סוגיות במחשבה	עמוד ב'
ליקוטים	עמוד ד'
שולחן ערוך עם ביאור בלבבי משכן אבנה	עמוד ח'
עץ חיים עם ביאור בלבבי משכן אבנה	עמוד ט'
עץ חיים עם פירושים על התורה - ועל העבודה	עמוד יב'

נקודה מתוך הפרשה ויצא הנה - יהב

בענין מקור או שם לפיכך תבא המלה גם לנקבה גם לרבים, עכ"ל. וכן כתב להלן (שם, יט, לא), וז"ל, מלת לכה, לכו, הבה, הן ענין ההסכמה והעזר איש מחברו לפיכך לא ישמרו בהן יחיד ורבים זכר ונקבה, עכ"ל. ועיין עוד בדבריו, ספר השורשים (ערך יהב). אולם בחשק שלמה (שורש ה) כתב, וז"ל, הבה שלפעמים ציווי, הִבָּה אֶת אֲשֶׁתִּי (בראשית כט, כא), ולפעמים מקור, הִבָּה נִתְחַפְּמָה לו (שמות א, י), עכ"ל.

וביאור נוסף בלשון הבה, כתב ביריעות שלמה (חוברת ג, יריעה יט), וז"ל, הבה מלשון ביאה והבאה, עכ"ל. ולפי"ז הִבָּה אֶת אֲשֶׁתִּי (בראשית כט, כא), היינו שנותנה עצמה על מנת שיבוא עליה, ולכן מדוקדק לשון הבה, וכן הִבָּה לִי בָנִים (שם ל, א), היינו שתהא ביאה שלמה שממנה באים הולדות. ובדקות הִבָּה בגימטריה - יב, הִבָּה אֶת אֲשֶׁתִּי, לצורך הולדת יב שבטים.

וכתב בספר השורשים (שם), וז"ל, יהב - הִשְׁלַךְ עַל ה' יְהִבְךָ (תהלים נה, כג), כלומר, אשר נתן לך עד היום (יהב - נתן, עיין רש"י הירש (חוקת כא, יד)), השלך עליו צרכך (יהב - נתן), והוא יִכְלֶלְךָ, כמו שכלכלך עד הנה, או יהב, שם, כלומר מזונותיך השלך אל ה' והוא יכלכלך. ורבותינו פירשו שם לשון משא וטעינה, לקחוהו מלשון מדרש, כאמרם (ר"ה כו ע"ב), וז"ל, לא הוו ידעי רבנן מאי הִשְׁלַךְ עַל ה' יְהִבְךָ והוא יִכְלֶלְךָ (תהלים נה, כג). אמר רבה בר בר חנה: יומא חד הוה אזלינא בהדי ההוא טייעא, הוה דרינא טונא, ואמר לי: שקול יהביך ושדי אגמלאי. עכ"ל, והיינו לשון הב ותן עזרתך, ודו"ק. ונקרא 'יהב' המשא, כי כאשר האדם נושא משא, הוא מצפה לעזרה.

בפרשתן כתיב (בראשית כט, כא) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל לֵבָן הִבָּה אֶת אֲשֶׁתִּי, וכן (שם ל, א) אומרת רחל ליעקב הִבָּה לִי בָנִים וגו'. האם למלה הִבָּה יש משמעות מיוחדת לגבי החיבור בין בעל לאשתו, ולענין העמדת תולדות.

ביאור מורינו הרב שליט"א

פעם ראשונה שכתוב בתורה לשון הבה הוא בבראשית (יא, ג - ד), וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ הִבָּה נִלְבְּנָה לְבָנִים וגו', וַיֹּאמְרוּ הִבָּה נִבְנָה לָנוּ עֵיר וּמִגְדָּל וגו'.

וכתב רש"י (שם), וז"ל, הִבָּה, הזמינו עצמכם. כל הבה לשון הזמנה הוא, שמכינים עצמן ומתחברים למלאכה, או לעצה, או למשא, עכ"ל. ועיין עוד רש"י, (שם לח, טז. שמות א, י).

אולם מאידך לשון הבה גם פירושו - תן, כמ"ש רש"י (שמואל א, יד, מא), וז"ל, הִבָּה תָּמִים. 'תן' גורל אמת, עכ"ל. וכן בארמית הב - תן. וכתב רש"י הירש (בראשית יא, ג), וז"ל, 'הב' משמעותו העיקרית: תן את עצמך, תן את רוחך, עכ"ל. יהב - הבה לשון יחיד, והבו לשון רבים. עיין הושע (ד, יח), הִבּוּ קִלְוֹן, וברש"י (שם).

וכתב אבן עזרא (בראשית יא, ג), וז"ל, ומלת הבה כמו תנה, ושרשו יהב, והעד הִשְׁלַךְ עַל ה' יְהִבְךָ (תהלים נה, כג). ובעבור שידברו בה הרבה תמצא כן לשון רבים, הִבָּה נִתְחַפְּמָה (שמות א, י), גם לנקבה הִבָּה נָא אֲבֹא אֵלֶיךָ (בראשית לח, טז), עכ"ל. ודו"ק שלשון הבה, כולל יחיד - רבים - זכר - נקבה, ודו"ק. וכאשר מדבר בעד עצמו ורבים עמו אומר - 'הבה', אולם כאשר מדבר לרבים אחרים אומר - 'הבו', והבן.

וכתב הרד"ק (בראשית יא, ג), וז"ל, זאת המלה הורגלה על העצה או עזר לעשות הדבר שנאמרו עליו ואינה ציווי ממש, אלא

לחיות את הפרשה ויצא

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲדָנָה (בראשית כח, י)

תהליך נצחי

על אדה"ר נאמר כן, על כן יֵעָזֵב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְיִדְבַק בְּאִשְׁתּוֹ (בראשית ב, כד). וכן נתקיים אצל יעקב שעזב את אביו ואמו, יצחק ורבקה, ויצא לשאת לו נשים.

מהלך זה מלמד אותנו על צורת סדר חייו של אדם, הן בעולם הזה והן בעולם הבא. שהוא הולך משלב לשלב, מעולם לעולם. פעמים הוא הולך לעולם טוב יותר, עליון יותר. ופעמים הוא הולך לעולם קשה יותר, כגון 'חרן' - חרון אף, (כמ"ש רבותינו). ובעולם עליון פעמים עולה לג"ע עליון יותר, ופעמים ח"ו יורד לגיהנם, שכל היותו מקום ששמן לאלו שעשו חרון אף לקב"ה. עבודת האדם לחוש שהמקום שבו הוא נמצא, זמני, הוא שלב מהשלבים בתהליך נצחי. ולא להיות קשור למקום עצמו, אלא

לתפיסת התהליך, ניצול מקום וזמן זה כראוי, והכנה לשלבים הבאים.

ויתר על כן כתוב (תהלים קלט, ח), אִם אֶסֶק שְׁמִים שֵׁם אֲתָהּ וְאַצִּיעָהּ שְׂאוֹל הַנֶּפֶץ. בכל מצב להיות עם הקב"ה, המקום זמני, אולם הקב"ה קבוע.

למעשה:

בכל מקום שבו האדם נמצא עליו לחוש שהש"ת נוכח עמו, לכן נמצא עמו כאן, וילך עמו לשלב הבא, אולם המקום זמני שלב מן השלבים.

ויצא, כה, יא

כתיב (ויצא, כה, יא) ויקח מאבני המקום וישם מראשתי וגו', ויקח את האבן אשר שם מראשתי וישם אתה מצבה, וגו', והאבן הזאת אמר שמתי מצבה יהיה בית אלקים. וכן כתיב ביעקב להלן (לא, מה) ויקח יעקב אבן וירימה מצבה. וכן להלן (כט, י) ויגל את האבן מעל פי הבאר. וכן להלן (נט, כד) משם רעה אבן ישראל.

ואמרו (חולין, צא, ע"ב) כתיב ויקח מאבני המקום, וכתיב ויקח את האבן, א"ר יצחק, מלמד שנתקבצו כל אותן אבנים למקום אחד, וכל אחד ואחת אומרת עלי יניח צדיק זה ראשו, תנא, וכולם נבלעו באחד.

ומנין האבנים ומהותם: אמרו (ב"ר, ויצא, סח, יא) ר' יהודה אמר י"ב אבנים נטל, כך גזר הקב"ה שהוא מעמיד י"ב שבטים. אמר אברהם לא העמידן, יצחק לא העמידן, אני אם מתאחות הן י"ב אבנים זו לזו יודע אני שאני מעמיד י"ב שבטים. ודו"ק, שמקום התאחדותם הוא בראש - "וישם מראשתי". כי לתתא הם נפרדים, "וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום". אבל בראש ששם מקום יציאתם מן יעקב, מתאחים בחינת אבן, אב-בן, כמ"ש בתרגום. איחוי הבנים ע"י האב.

ויתר על כן אמרו שם, ר' נחמיה אמר, נטל ג' אבנים ואמר, אברהם יחד הקב"ה שמו עליו, יצחק יחד הקב"ה שמו עליו, ואני אם מתאחות הם ג' אבנים יודע אני שהקב"ה מיחד שמו עלי. והיינו שיעקב הוא כח איחוי כל האבות, בחיר שבאבות. וכך איחוי אבות ובנים. עיין פסיקתא זוטרתא על אתר, זכות אב וזכות בן, אברהם ויצחק שזכותם עמדה לו.

ועוד אמרו שם, רבנן אמרי מיעוט אבנים שנים, אברהם יצא ממנו פסולת, ישמעאל וכל בני קטורה. ויצחק יצא (ממנו) עשו וכל אלופיו, ואני אם מתאחות ב' אבנים זו לזו יודע אני שאינו יוצא הימני פסולת. והוא תיקון כח הפסולת שבאבנים.

ותיקון זה זכה לקבלו משה, כמ"ש (כי תשא, לד, א) ויאמר ה' אל משה, "פסל" לך שני לחת אבנים. ואמרו (נדרים, לח, ע"א) א"ר חמא ב"ר חנינא, לא העשיר משה אלא מפסולתן של לוחות, שנאמר פסל לך שני לוחות כראשונים, פסולתן יהא שלך. ואמרו (פסיקתא זוטרתא, ויצא, כה, יא) ויקח מאבני המקום - וכי לא היה לו ליעקב אבינו כר או כסת

או שום דבר לשים מראשותיו, אלא אבן רמז לבניו שעתידין לקבל התורה, דכתיב (שמות, לד, א) לוחות אבנים. והיינו שעומק הרמז, שיקבלו את התורה בשלמות, גם הפסולת תהא דקדושה, כי הפסולת דקלקול בחינת לב אבן, יצה"ר הנקרא אבן, כמ"ש (סוכה, נד, ע"א). ובמתן תורה היה חירות מן יצה"ר, חרות על הלוחות, כמ"ש חז"ל, ולכך נתקן האבן והפסולת שבאבן.

בראשית, כה, יח

כתיב (בראשית, כה, יח) ויקח את האבן אשר שם מראשתי וישם אתה מצבה ויצק שמן על ראשה. ונקראת "אבן הראשה" על שניתנת בראשותו, כמ"ש (תנחומא, תולדות, כ) והוציא את אבן הראשה (זכריה, ד, ז), זו אבן של יעקב, שנאמר וישכם יעקב בבקר ויקח את האבן אשר שם "מראשתי". ועיין זוה"ק (פקודי, רכט, ע"ב).

ובחינת חיבור האבן בראש, בחינת "כבוד ראש", "כבוד". וכמ"ש (תנחומא, ויצא, א). וכיוון שראו האבנים שהיו מראשותיו כבודו של הקב"ה (כמ"ש חז"ל שדמות תם חקוקה בכסא הכבוד, ונגלה בחלום יעקב, שמלאכי אלקים עולים עד כסא הכבוד, שראו דמותו שם, כמ"ש חז"ל), נמחו כולן ונעשו אבן אחת. והיינו שכח הכבוד חיברם, בבחינת "כולו" אומר כבוד. הכבוד כח שכולל הכל. כי מה שלמטה נראה כנפרדות - בשורש הוא אחד. ועיין זוה"ק (תולדות, קמו, ע"ב. ויצא, קנא, ע"א).

וז"ש (מדרש אגדה, ויצא, כה, יח) ויקח את האבן - מלמד שנעשו כל האבנים אחד, ולמה, מפני שהיו מתקוטטות זה עם זה, זאת אומרת עלי יניח הצדיק ראשו, וזאת אומרת עלי יניח הצדיק ראשו, נעשה "נס", ונעשו כולם אחת. ומהות ה"נס", מלשון נס להתנוסס (תהלים, ס, ו), לשון הרמה. והיינו שנתעלו למעלה, ובשורש הכל אחד. וז"ש "ויצוק שמן על ראשה".

ואמרו (פרד"א, לה) וירד לו שמן מן השמים ויצק עליה. והיינו בחינת שמן של מנורה, שכולה "מקשה" אחת. והוא הכח שחיבר האבנים לאבן אחת. כי בחינת תורה, חכמה, היא אחת. וכמ"ש (אוצר המדרשים, יוחנן בן זכאי) ויקח מאבני המקום, והיו לאחדים תחת ראשו, שנאמר ויקח את האבן, כי לא ב' תורות המה ח"ו הס מלהזכיר, רק תורה אחת הנראית כשתים, פנים ואחור, כי דברי חכמים כמסמרות נטועים של תורה שבכתב, וכו', אלו ואלו דברי אלקים חיים. ועיין זוה"ק (תיקונים, סב, ע"א)

ואית אבן דאורייתא וכו' דאתמר ביה, וזאת התורה אשר שם משה.

ויתר על כן אמרו (זוה"ק, נח, עב, ע"א) פתח ר' יהודה ואמר, והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלקים, דא היא "אבן שתיה", דמתמן אשתיל עלמא, ועלה אתבני בי מקדשא, וכו', כל ארעא דישאל אכפל תחותי, וההיא אבן תחותיה הוות. והיינו אבן של שורש הכל, שכולל את התפשטות כל א"י בפרט, וכל העולם כולו בכלל. אבן של אחדות הכל.

ועיין מהר"ל (גור אריה, וישלח, לג) וז"ל, שלא היה חיבור אבנים תחת ראשו (היינו חיבורם מצד עצמם), רק אבן אחד, שכל חלק וחלק יפנה אליו מצד עצמו, וכל אחד מתחבר אליו במה שהוא משלים הכל, וכו', והברייטא מסיק, "שכולם נבלעו באחת", וזה מפני כי אין ראוי אל הנבדל ריבוי החלקים, שאין ריבוי בנבדל, ולא יצטרף אלא ריבוי, עיי"ש.

בראשית, כה, כב

כתיב (בראשית, כה, כב) והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלקים. ועיין פרקי דר"א (פרק לה) וישב יעקב ללקט אבנים, ומצא אותם כלם אבן אחת, ושם אותם מצבה בתוך המקום, וכו', מה עשה הקב"ה, נטה רגל ימינו וטבעה האבן עד עמקי תהומות, ועשה אתה סניף לארץ כאדם שעושה סניף לכפה, לפיכך נקראת אבן השתיה שמשם הוא טבור הארץ, ומשם נמתחה כל הארץ, ועליה היכל ה' עומד, שנאמר והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלקים.

וכן הוא בזוה"ק (נח, עב, ע"א) פתח ר"י ואמר, והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלקים, דא היא אבן שתיה, דמתנן אשתיל עלמא ועלה אתבני בי מקדשא, זקף רישיה ההוא יודאי וא"ל, איך אפשר, והא אבן שתיה עד לא אתברי עלמא הות ומינה אשתיל עלמא, ואת אמרת והאבן הזאת אשר שמתי מצבה דמשמע דיעקב שוי לה השתא. עיי"ש. ולהנ"ל ניחא שהקב"ה עשאה לאבן של יעקב סניף לאבן השתיה. ועיין זוה"ק (ויחי, רלא, ע"א). ועיין רקאנטי (בראשית, כה, כב). והון עשיר (יומא, פ"ה, מ"ב).

ואבן זו מהותה "שכינה", שהשכינה היא תכלית הבריאה, "גילוי שכינה". כמ"ש (זוה"ק, פנחס, רמג, ע"ב) ושכינתא דאתקריאת אבנא, דכתיב, והאבן הזאת אשר שמתי מצבה בצלותא עמידה איהי לישראל דבגינה אית לון קיומא בעלמא, עליה אתמר משם רעה אבן ישראל,

על אבן אחת שבעה עינים, אבן מאסו הבונים. ומעין כך איתא (שם, תולדות, קמו, ע"ב) משם רעה אבן ישראל, מאן אבן דא, דא כנס"י (פעמים נקראת שכינה, ופעמים כנס"י, ואכמ"ל) כמה דאמר אמר והאבן הזאת אשר שמתו מצבה.

והבן שביהמ"ק, תכליתו השראת השכינה, ולכך דוקא "האבן הזאת" יהיה בית אלקים, שהוא שורש השראת השכינה בביהמ"ק.

והבן שיעקב שורש למשכן ושורש למקדש, כמ"ש האור החיים (בראשית, כח, כב) והאבן הזאת וגו', יראה כי היא זו אבן השתיה שהזמינה למקדש, ומצינו לו שהזמין עצי שיטים למשכן במדבר. ואולי שיכוין ה' באמרו ועשו לי מקדש, לשון מזומן, פירוש מה שכבר הוזמן, כי המשכן וגם ביהמ"ק שניהם הזמינם יעקב. ועיין שהש"ר (פ"א, יז) קורות בתינו ארזים, רבי ברכיה אומר, אבנים שישן עליהם יעקב אבינו נעשו תחתיו כמטה וכפלומה, ומה הרטבה הרטיב מהן, קורות בתינו ארזים, והיינו שהם גם שורש למשכן וגם למקדש, ודוק. והיינו כי ביהמ"ק אברהם קראו הר, יצחק שדה, ויעקב בית. כי בו עיקר השראת השכינה, שלכך נשא את רחל, עיקרו של בית, כנודע. אולם יש בו גם שורש מאברהם ויצחק, כמ"ש (ילק"ש, ויצא, קיט) שאותן אבנים שלקח יעקב היו מאבני מזבח שבנה אברהם לצורך עקידת יצחק. ויבאר עוד להלן אי"ה הקבלת אבן יעקב לביהמ"ק.

בראשית, כט, ב

כתיב (בראשית, כט, ב) והאבן גדולה על פי הבאר. וכפשוטו זהו אבן לשמירה, כמ"ש ברשב"ם וכמ"ש בחזקוני על אתר, וז"ל, שלא יפול בה בריה וכלים, ושלא ישאבו ממנה שאר בנ"א. ומעין כך בהעמק דבר על אתר, ואז"ל, משום סכנת נפילה, או שלא יזיק לכישוף שהיו רגילים, וכדאיתא בפרק ד' מיתות (סז, ע"ב) דמיא מבטלי כישוף, עיי"ש. ועיין ברד"ק טעם נוסף.

אולם, בבראשית רבה אמרו (ויצא, ע, ח) ד"א והנה באר בשדה, זו ציון. והנה שלשה עדרי צאן, אלו ג' רגלים. כי מן הבאר ההיא ישקו, שמשם היו שואבים רוח"ק. והאבן גדולה, זו שמחת בית השואבה. א"ר הושעיא, למה היו קוראים אותו בית השואבה, שמשם היו שואבים רוח"ק (ועיי"ש עוד לשונות, שהאבן גדולה זה ב"ד הגדול, וכן זכות אבות, מופלא שבב"ד, יצה"ר, שכינה). והוא היפך אבן של יצה"ר, שהוא רוח שטות.

ועל אבן דיצה"ר אמרו (זוה"ק, ויצא, קנא, ע"ב) והאבן גדולה על פי הבאר, דא אבן דמינה כשלין בני עלמא, אבן נגף וצער מכשול דקיימא תדיר על פי האי באר על מימריה, למתבע דינא דכל עלמא דלא יחות מזונא וטב לעלמא.

ולפ"ז מש"כ וגללו את האבן מעל פי הבאר, מצד אבן דקלקול, יצה"ר, זהו הסרתו [עיין בעה"ט (ויצא, כט, י)]. ומאור עינים (ויצא). וקדושת לוי, ועוד הרבה רבותינו מעין כך]. אולם, מצד הבחינה שזו שמחת בית השואבה, היינו שגללו את האבן ונגלה מקור המים, שפע עצום, ומשם שורש שפע אור ושפע רוח הקודש ששואבים בשמחה זו. בבחינת קפא תהומא למשטף עלמא. ולכך מי שלא ראה שמחת בית השואבה, לא ראה שמחה מימיו. שמחה יתירה, ודו"ק היטב.

ולשון נוספת לדברים מצינו ברבינו בחיי (ויצא, כט, ד) וז"ל, והאבן גדולה, היא עטרת זהב, "גדולה", היא דל"ת של אחד, היא ה' אחרונה שבשם (הוי"ה). והיינו כמ"ש לעיל, שתחילה לקח יעקב י"ב אבנים ושם מראשותיו ונעשו לאחד. ונקראת "אבן הראשה", וכן נקראת כאן "אבן הגדולה". וכמ"ש רבינו בחיי הכא, "ונאספו שמה כל העדרים", רמז לכל ישראל המתאספים שם. עכ"ל. והיינו שכח אבן זו לאסוף את כל ישראל, כי בשורש "אבן גדולה" זו מהותה צירוף כל י"ב שבטים, ואוספת בשורש את כל השבטים, ובענפים את כל ישראל.

וזש"כ שם, ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פי הבאר. ואמרו (ב"ר, ויצא, ע, יב) א"ר יוחנן כזה שהוא מעביר פקק מעל פי צלוחית. ואמרו (שוחר טוב, תהלים, צא, ז) ורעו הרועים ותמהו, שכולם לא היו יכולין לגלול את האבן והוא גלל אותה. והיינו שכולם אחוזים בענפים ויעקב אחוז באחד, בשורש. וגללה בשורש, ודו"ק.

בראשית, לא, מה

כתיב (בראשית, לא, מה) ויקח יעקב אבן וירמיה מצבה, ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים ויקחו אבנים ויעשו גל ויאכלו שם על הגל. ואמרו (ב"ר, ויצא, עד, יג) אר"י, כשן הזו של טבריה היתה. טבריה לשון טבור, אמצע, כמ"ש בריש מגילה. וזש"כ ויעשו גל, לשון עיגול, ונקודת אמצע שבו זהו אבן של יעקב, כמ"ש "ויקח יעקב אבן", ובחינת ההיקף נעשה ע"י אחיו, ויעשו גל.

ועיין רבינו בחיי על אתר, וז"ל, והנה יעקב הרים אבן למצבה, וצוה לאחי לבן

שילקטו אבנים כמותו שיהיו מצבות, ולא אמר שיעשו גל, אבל הם לקטו אבנים ויעשו גל. והיתה כוונתם כלפי אמונתם ועבודתם שהיו עובדים חמה, והיו דורשים בעד החיים אל המתים, וע"כ הזכיר הכתוב "גל" שני פעמים, שהרי היה יכול לומר ויאכלו שם עליו, אבל עשה כן כדי לרמוז כוונתם בשם "גלגל", כלומר גלגל חמה, ונתבאר עניינו באותו שם שקראו לו לבן "יגר שהדוּתא", חשבונו גלגל חמה. עכ"ל. והבן, שפירש שמי שעשה כן הם אחי לבן, שכוונתם לע"ז. ובדרך רמז, אבן-גל, בגימט' אלהים, וכוונתם לאלהים אחרים. וכנגדו, אבנים שהקימו ישראל בגלגל (עיין יהושע, ד). ובחינת אבן בקלקול, כנ"ל, הוא מש"כ (משלי, כו, כז) כרה שחת בה יפל, וגלל אבן אליו תשוב.

וכתיב (עזרא ה, ח) אבן גלל. ופשוטו אבן קשה (עיין ר"ש, עוקצין, פ"ב, מ"י). ועיין אבן עזרא (שם) וז"ל, שצריכה לגלגל אותה מרוב כבדותה. אולם בשורש, עיין ראב"ד (ספ"י, פ"ב, מ"ד) וז"ל, ואח"כ לקח האותיות (הנקראות אבנים, כנודע) והעמידם כור זה אחר זה כעין חומה שמסודרת באבן אצל אבן, כן אבני האותיות אשר נחצבו מגופי הגלגל העמידו זה אצל זה עד שהקיפם את כל הזר של הרקיע כמין החומה, וזהו סוד קבועות בגלגל. עכ"ל. ובעומק זהו מש"כ ויקחו אבנים ויעשו גל, ודו"ק היטב.

ועיין זוה"ק (ח"ג, רמו, ע"ב) מסטרא דימנא אבן, מסטרא דשמאלא גחלת. ונקראת גחלת מלשון גל-חת, חותה בגחלים, ע"י שמגלגלם. וכן האבן מתגלגלת, כמ"ש וגללו את האבן (עיין זוה"ק, בראשית, קנב ע"א). וכאשר זהו גלגול דקדושה, נקראת האבן מרגלית, גל-תמיר, והיא סגולת מלכים, לשון סגול, מתגלגל, כנודע. וכאשר זהו בקלקול הוא בחינת גלל, גללי בהמה (עיין תוי"ט, כלים, י, א).

ושורש מהות האבן, אמרו (זוה"ק, ח"א, רלא, ע"א) האי אבן אתברי מאשא ומרוחא וממא, ואתגליד מכלהו. זהו ג-ל, אותיות של שלוש, כי עשויה מאש - רוח - מים (ועיין שערי אורה, שער א). ובאבני האפוד, היו ג' אבנים בכל טור. וכן כתיב (בראשית, כט, ב) והנה שם "שלשה עדרי צאן וגו', ונאספו שמה כל העדרים וגללו את האבן". ועיין קהלת יעקב (ערך אבן), אבן במילוי גימט' חכמה בינה ודעת. וכן אבן "הראשה", בחינת "גלגלת", גלגל. ועיין ספר הליקוטים (שופטים, יז) גלית - הנעשה מצד בחינת אבן, עיי"ש.

לבן

אובד אבי". לבן הוא הלבנונית דקלוקל שהוריד את ישראל למצרים. הלבנונית דקלוקל הוא הכח שהביא ירידה למצרים. זה צד הקלוקל של לבנונית.

...איזה 'לבנונית' חלה בברד?

שמה התגלה הלבנונית דקלוקל של 'ביקש לבן לעקור את הכל'. שמה מתגלה "וירד מצרימה", ואיפה מתגלה ירידה בתוך המכות? במכת ברד. וזה הכח הלבנונית שמכוחו יורדים למצרים.

וכאשר יעקב אבינו בא ליקח את אותו לבנונית מלבן מה התגלה? היה שם עקודים טלואים ו'ברודים' - בברודים, מלשון ברד, הוא מתקן את מה שיוורד. אומרים רבותינו (בעץ חיים) שעולם הברודים מתקן את מה שהיה ירד ונפגם. זה נקרא ברד, מה שירד למטה, שני ירידות באופן של אור וכלי. והכלי היה בבחינת מים שנתעבו, ומתוכם יצא אבנים - זה שורש המכה. הברד היהבו אש מתלקחת, נוטריקון מת-לוקח, כלומר שהכלי ממית והאש שורף, זה האש מתלקחת שלוקח את הדבר.

יעקב בא לתקן את כח הלבנונית דקלוקל, שבא לעקור את הכל - שעל זה נאמר בעומק 'לבן' ביקש לעקור את הכל. יעקב בא לתקן את ה'וירד מצרימה', את שורש הירידה למצרים. אומרים חז"ל: 'ראוי היה יעקב לירד למצרים בשלשלאות של ברזל, אלא שזכותו גרמה לו' - השלשלאות מלשון חוט המשולש דקלוקל, וזה התגלה בירידה למצרים מכח מכת ברד שהיה בו מים ואש ורוח, 'אלא שזכותו גרמה לו' - איזה זכות? מה שיעקב לקח את הברודים מלבן. אז הוא לוקח את הלבנונית של לבן ביקש לעקור את הכל.

היה מלחמה בין יעקב ללבן, והכח לבנונית היה נמצא אצל לבן אצל הברודים כי הברודים הם לבנונים, כמו שכתבו באבן ועזרא ועוד מפרשים, ולכן יעקב לקח את הברודים מלבן, כדי ליקח את הלבנונית שנפלה אצל לבן, ולתקן את הלבנונית שנפלה ולהכניסו לקדושה. זה ה'זכותו גרמה לו' שלא ירד למצרים בשלשלאות של ברזל - שזה האבחנה של ברד. (שם)

לבן ביקש לעקור את הכל

אותיות לבן זה לב-ן, ל"ב נתיבות חכמה עם נ' שערי בינה. לבן בקש לעקור את הכל' - מה הוא בא לעקור? הוא בא לעקור ל"ב נתיבות חכמה עם נ' שערי בינה שמהם נבראו העולם.

(דע את מידותיך מהות המידות 052 מים - ברד - שורש הטהרה)

מלחמת יעקב ולבן

הברד יש בו לבנונית.

אצל צאנו של יעקב, היה עקודים טלואים וברודים. מדוע הברודים נקראו ברודים? מלשון ברד. האבן עזרא, האור החיים, ועוד, אומרים שהשם ברודים הוא מצד הלבנונית שבהם. הברד גוונו לבן, ולכן הברודים שיש להם חלקי לבן נקראים על שם הלבנונית שבהם. זה מצד התיקון. הברודים מלשון ברד, זה הסמל והגילוי של הלבנונית ועם שם כן הם נקראים ברודים. בעצמותו של ברד מתגלה הלבנונית.

על מכת ברד במצרים אומרים חז"ל שהמצריים היו מריעים לישראל, והקב"ה מלבין את עוונותיהם של ישראל. לכן בא מכת ברד. הרי שהסיבה למכת ברד היה מחמת לבנונית, שהמצריים הם מריעים לישראל, והקב"ה מגלה לבנונית באופן של הברד, שמלבין את עוונותיהם של ישראל. הרי שהברד בא ממקום הלבנונית.

בודאי שהברד אינו גילוי הגמורה של הלבנונית. הלבנונית הגמורה מתגלה בשלג, שעליה נאמר להדיא "כשלג ילבינו". אבל גם יש גילוי לבנונית על ידי הברד על אף שאין זה הלבנונית הגמורה.

ומהי הלבנונית שמתגלה על ידי הברד? הרי הברד מגלה קושי, וזה עביות, כמו יסוד העפר שהוא יסוד חשוק. איך מתגלה לבנונית בעפר על ידי ברד שמגלה לבנונית, הרי לכאורה הלבנונית היא ההיפוך הברד שהוא קושי וחשכות העפר?

כל ההתחלה של סיפור יציאת מצרים מתחיל מלבן: "ארמי

וישק לבן ליעקב

אז מעיקרא כאשר יעקב בא ללבן, יעקב נושק את רחל, ונשיקה זו היא בר קיומא. לאחר מכן נתגלה נשיקה של לבן ליעקב, אבל הנשיקה הזו לא היה בר קיומא, כי כל נשיקתו ליעקב בא כי הוא רק רצה למצוא מטמוניות בפיו. לבן רצה לקחת ממנו של יעקב וכן נשק אותו, ובבחינת כאשר זמם לעשות לרעהו כאשר יעקב שם את המקלות בשיקות המים, אז מכח נשיקת לבן ליעקב ליטול ממנו יש כח ליעקב להוציא את כל ממנו מלבן.

ולאחר מכן מתגלה נשיקת לבן לבנותיו ולנכדיו. בכל פעם שהאדם נושק, הוא נושק על מנת להתחבר. אבל כאשר יעקב נפרד מלבן ולבן נושק לבנותיו ולנכדיו, בנותיו אמרו הלא כנכריות נחשבנו לו. כי הנשיקה של לבן כל יסודה היא פירוד.

"וישק לבן ליעקב". חז"ל אומרים שלבן נשק את יעקב שמה יש מטמונים בפיו. כפשוטו יש כאן נשיקה דקלוקל, וכמו בנשיקת עשו ליעקב. נשיקה כזה מלשון נשק, מלחמה, לא נשיקה של חיבור.

לאחר מכן כאשר יעקב רצה ללכת מלבן, הוא שם את המקלות בשיקות המים. כלומר הוא הגיע לשם ממקום של נשיקה, והוא יוצא משם בצורה של נשיקה.

ולאחר מכן כאשר יעקב בורח מלבן, שם לבן אמר "לא נשתני לנשק לבני ולבנותי". ולאחר מכן נאמר שלבן נושק לבני ולבנותיו - ולא נשק את יעקב. מעיקרא כאשר יעקב הגיע, מיד לבן נושק ליעקב. אבל לאחר מכן כאשר נפרדים מהדדי, לבן מנשק את בנותיו ונכדיו אלא לא נשק ליעקב.

מתים. העפר, כל יסודו מת, הוא דומם. מצד כך, "ואד יעלה מן הארץ" וכו' זה מקור חיות דקלוקל, נשיקה של מתים, כי החיות שניתנה לאדם שזה המים חיים ניתנה לו מ"אד יעלה מן הארץ", ונמצא שהמקור החיים מגיע לו ממקום של מיתה.

זה שורש המיתה, זה נשיקה של מות. זה נשיקה לבן ליעקב

(דע את מידותיך מהות המידות 059 מים - נשיקה)

...נשיקה של רע מתגלה בנשיקת לבן ליעקב, שנשק אותו כדי למצוא מטמוניות בפיו. ובדקות, איזה דבר היה טמון בתוך פיו של יעקב אבינו? הנשיקה דקדושה.

...ה"אד יעלה מן הארץ". העפר זה מקום המות. ומצד כך, "אד יעלה מן הארץ" - זה שורש 'נשיקה של מתים'.

ומצד כך נאמר לבסוף, "עפר אתה ואל עפר תשוב". האד שעולה מן הארץ אינו עולה כפשוטו, אלא זה נשיקה של

ראובן

תחילה, ועל כן לאה לא היתה יכולה לקוראה "ראובני", שמשמעותה "בני", אם ראובן היה צריך לבוא באמת מרחל.

ראובן לא זכה לתקן חטאו של קין - למה? אילו ראובן היה נגע באור דיום ראשון דמעשה בראשית, שהיה האור כי טוב, אז ראובן לא היה יכול לבוא לשום חטא. במקום לגעת האור העליונה, הוא נגע רק באופן התחתונה של האור, האור של יום רביעי דמעשה בראשית, שנתקלקלה מאז שנתמעטה הלבנה ואמרה אין שני מלכים משתמשים בכתר אחד.

... אילו לא חטאו בהעגל, פני הכרוב על המרכבה היה נשאר כמות שהיא. מה היה המשמעות בזה שנסתנה פני הכרוב במרכבה? המילה "**כרוב**" יש בו אותיות **בכור**, לרמז לבכור העיקרי, שהוא ראובן. זה היה האור של חודש סיון, החודש של ראובן - וזה היה מדרגת **הכרוב**, שמשמעותה היא - אחדות, "**כאיש אחד בלב אחד**". על ידי חטאו של ראובן, הבכורה נלקחה מראובן ועבר ליוסף. אמנם, אפילו לאחר שראובן אבד לו את ברכתו, יעקב אביו עדיין קראו "ראובן בכור". וא"כ במדרגה מסוימת, כוחו של ראובן עדיין מתקיימת, במדרגת מה.

לאחר שחטאו בהעגל, הם נפלו ממדרגה הגבוהה של "כרוב", ונסתנה פני הכרוב במרכבה לפני שור. וכל זה היה לרמז שהם נפלו ממדרגת אחדותם, ממדרגת הכרובים שהיו פונים לזה לזה כאיש אחד, והשתא נפלו למדרגת שור, שנוגח ונוגף את זולתו.

על אף שמדרגת "שור" הוא המדרגה הנפולה, של חטא העגל (ועגל בן יומו קרוי שור), גם מדרגת "שור" יכול להתתקן. זה היה תפקידו של יוסף, שקיבל הבכורה מראובן, ויוסף נקרא שור בברכת יעקב, הוא השור בצד הקדושה, וכוחו היה לתקן השור דקלוקל שהוא שור המועד, שבעליו חייב לשלם נזק שלם. יעקב נקרא איש תם, ויוסף המשיך ה"איש תם" של יעקב אביו על ידי שהוא נשאר טהור וקדוש אף בערות הארץ של מצרים. הוא נעשה ל"איש תם", ועל ידי זה תיקן השור דקלוקל.

אומר הגר"א שהחודש סיון כנגד שבט ראובן, ומזלו של חודש סיון נקרא מזל "תאומים". התאומים הם כעין השני כרובים. בהר סיני, כולם היה להם לב אחד, ופניהם היו דומים כפני הכרובים, הפונים זה לזה - "שנים שהם אחד". וחז"ל אמרו שפני הכרובים היו דומים או כפני תינוקות

חז"ל אומרים, ראה הקב"ה שיעקב אהב רחל יותר מלאה, לכן זכתה לאה לבן הראשון, ועל זה אמרה לאה, "ראו בן", כלומר "ראה ה' בעיניי", ועל כן קראה שמו ראובן. טעם שני לשם ראובן, שאמרה ראו בן, ראו מה בין בני לבן חמי. טעם שלישי מבואר בזוהר, ראובן אותיות **אור בן**, הבן הזה אשר נולד, הבן הראשון בעולם היה קין, הוא הביא חושך לעולם ולא אור.

הבן הראשון שיעקב הוליד, ראובן - גילו לנו רבותינו, שהוא היה גלגול של קין. הקב"ה אמר לקין "אם תטיב שאת", ואם לא, "לפתח חטאת רובץ". בראובן נאמר "בכורי אתה יתר שאת" - כלומר, תיקון ה"שאת" הנאמר בקין, היה צריך להיות ע"י ע"י ראובן, שבא לעולם כדי לתקן חטאו של קין. אבל ראובן לא זכה לתקנו, וחזר ונתגלגל שוב ביתרו, שהיה נקרא חבר ה"קיני", מלשון קין.

ראובן א"כ מלשון "אור בן", הבן שמגלה אור. ואמר הגר"א, שיש גילוי של "אור" בחודש סיון על ידי מתן תורה שהיו העם "רואים" הקולות, ראייה למשון אור. ומבואר בחז"ל, שהעם ראו הקולות, וזה ראייה, אור. איך "ראו" הקולות? זה היה מכוחו של ראובן, שמתגלה בחודש סיון. ... ראובן הוא מלשון 'אור בן', כלומר בן שהביא אור להעולם. מה מהות של אור הזו?

האור שנברא ביום ראשון נקרא ה"אור כי טוב", אמנם ביום רביעי הקב"ה ברא אור נוסף, מהשני מאורות הגדולים שבשמים מעל הארץ: החמה ולבנה. האור משני מאורות הגדולים האלה היו צריכים להגיע לשלימותם, אבל האור הזה נתקלקל במיעוט הלבנה באומרו "אין שני מלכים משתשמים בכתר אחד".

יעקב אבינו ברמאותו של לבן נשא את לאה במקומה של רחל, ויעקב חשבה שהוא נשא את רחל, ובאותו לילה היה ההריון של ראובן. ובבקר, הנה היא לאה, וא"כ ההריון של ראובן היה בא לאונסו של יעקב, שכל הנישואין עם לאה היה לאונסו, על אף שזה לא היה בעל כרחו ונשא את לאה מדעתו, מ"מ לא היה בדעתו לישא לאה באותו לילה, וא"כ מבחינה מסוימת זה היה לאונסו של יעקב. וא"כ, ראובן בא בבחינה מסוימת מ"אונס".

לאה קראה בנה הראשון ראובן מלשון "ראו בני", וא"כ למה באמת נקרא ראובן ולא "ראובני"? התירוץ לזה, משום שבאמת ראובן היה צריך לבוא מרחל, שיעקב היה חפץ בה להיותה הזוג ראשון שלו. אבל נשא את לאה

וזה התגלות של האור ראשון של המאמר הראשון "וירא" אלוקים יהי אור", האור כולל בתוכו את הכל, כל אור זה אותיות אור י'. מצד כך אור הוא אור הכולל בתוכו כל העשרה מאמרות. המאמר ראשון היה "יהי אור", מלשון אור, אור י', שכולל בתוכו כל המאמרות כולם. כל מה שנברא בשאר הימים נבראו כבר ביום ראשון, ובדקות, הכל נברא במאמר ראשון שכולל בתוכו את הכל. נמצא, שכאשר לאה קוראה את בנה הראשון ראובן מלשון ראו ב', אור ב', כי הוא הבן הראשון שכולל בתוכו כל הבנים, כצורת אור שכולל בתוכו את הכל בראשית היצירה. ומצד כך, כל שאר הבנים שנולדו מכאן ואילך שהם י"ב השבטים, זה הגילוי של הדבר שהלידה מגלה את מה שהיה בראשית הדבר.

מה שלא הולידה לאחר מכן בת, "ותקרא את שמה דינה", בעומק, סדר לידת השבטים היה הפוך מהסדר הבריאה של 'בתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין וראה שאין העולם מתקיים, עמד ושיתף עמו מדת הרחמים' - ששם מתגלה תחילה מדת הדין ואחר כך מדת הרחמים. בסדר הלידה של השבטים, בתחילה בכללות אצל לאה ואחרי כן בפרטות אצל דינה שנולדה אחרונה, הסדר מתהפך. וההתפכות הסדר זה מחמת שמעיקרא מתגלה התפיסה איך שהכל נכלל במאמר ראשון, והרי ששורש הדין שיוצרת מציאות של קיום לעצמו כהויה לעצמו, כמהות לעצמו - כאן מתגלה שראובן נולד ראשון ועל ידי כן הוא מקבץ את הכל יחדיו.

על ראובן בעומק נאמר "וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה". הקב"ה ריחם עליה, ועומק הדבר, שהקב"ה קיבץ לתוך רחמה את כל החלקים כולם. ולאחר מכן כאשר ראובן בא להציל את יוסף, זה נובע מאותו יסוד כמובן. (דע את מידותיו מהות המידות 084 רוח - רחמים)

הפונים זה לזה או כפני חתן וכלה שנותנים פניהם זה לזה. זה היה מדרגת מעמד הר סיני, שהם היו כאחדות של תאומים, כהכרובים הפונים זה לזה.

האור האמיתי של ראובן, שצריכים להתגלות בחודש סיון, הוא - שראובן הוא הבכור שהיה כמדרגת הכרובים כשהם פונים זה לזה. רק שבחטא העגל, כלל ישראל נפלו מאחדותם ונעשו לשור הנוגח, ובמקום להיות "כאיש אחד בלב אחד", כל אחד היה מצווה להרוג את אחיו.

כשיש שני אנשים שאינם יכולים להתפרד זה מזה, הם נקראים "אחים", מלשון אחוה. יעקב קרא שמעון ולוי "אחים", שראה בהם שהם אינם יכולים להפרד זה מזה. אמנם שמעון ולוי השתמשו בכח האחוה שלהם לחטא, ללחום על שכם, ויעקב קילל את מעשיהם בכך, שזה לא היה אחוה אמיתי אלא בכלי חמס. רק הבכור, ראובן, שהיה לפני שמעון ולוי אחיו - הוא היה יכול לגלות את אחוה האמיתי. (ראש חודש שבט_003_סיון. שבט. ראובן)

ראובן היה בכור. מצד מצות כיבוד אב ואם, אומרים הראשונים שיש מצוה לכבד גם את אחיו הבכור. מדוע? כי הבכור הוא שורש כל הבנים, כולם והוא כולל בתוכו את כולם. מצד כך, מה שהתגלה בכורה אצל ראובן זה מחמת כי הוא כולל בקרבו את כולם. הוא היה ראש לשבטים, ויש כמה וכמה פנים מי הראש לכל השבטים, ופנים אחד לענייננו, ראובן בהיותו ראשון של כל השבטים כולם, הוא היה בכור מעיקר דדינא. הרי שכאשר ילדה לאה את ראובן, זה לא היה רק לידת אחד מן השבטים, אלא בעומק מונח כאן לידת כל השבטים כולם.

אבל יתר על כן, ראובן נקרא כן מלשון ראו בן, מלשון ראייה,

וירא ה' כי שנואה לאה

מצרים. וא"כ בעומק, הארבע מאות שנה בגלות מצרים היה תיקון לשנאת עשו על יעקב (מלבד תיקונים אחרים) שנתחזק על ידי "וירא ה' כי שנואה לאה".

איפה נתקן השנאה ללאה? זה מתגלה אצל יהודה, הבן הרביעי ליעקב. כמו שהוזכר, מספר ארבע הוא שורש הפיזור. יהודה אמנם הוא ארבע דתיקון, שהוא תיקון הפיזור. בלידת יהודה, אמרה לאה "הפעם אודה את ה'", שעכשיו יש לה ארבע בנים, עכשיו היא נוטלת יותר מחלקה בשבטים, ולכן היא לא עוד מרגשת שהיא שנואה ליעקב.

יתר על כן, יהודה עצמו ירד לגושן כדי להקים שם ישיבה. בעומק, זה גילה את ה"אחד", שהוא תורה, במקום של פיזור - ארץ מצרים.

השנאה שהיה על לאה מצד "וירא ה' כי שנואה לאה" היה דבר שנצרך תיקון מזרעו של יעקב, כי היא הרגישה שהיא שנואה ליעקב.

חז"ל אומרים שבתחילה לאה היתה צריכה להנשא לעשו, כי אמרו שני בנים ילדו ליצחק ורבקה, ושני בנות ילדו ללבן. הגדולה לגדול, והקטנה לקטן", אמרו על לאה שהיא צריכה להנשא לעשו.

עשו שונא את יעקב, "וישטום עשו את יעקב", ויעקב ידע שעשו שונא אותו אף להרבה שנים אחר מכן, כשעשו בא עם ארבע מאות איש. בעומק, ה'ארבע מאות איש' המה הגילוי של שנאת עשו ליעקב, והיה כאן רמז שיעקב נצרך לתקן מה שלא מרגישה שהיא שנואה ליעקב.

והתיקון הזה לא נשלם עד אחר ארבע מאות שנה של גלות

שכור שכרתיך וכו' דודאי בני

חודש ניסן כנגד יהודה וחודש אייר כנגד יששכר - כלומר, רק מההארה של יהודה אז יש כח ליששכר לעלות ממצב של זמן, ללמעלה מהזמן. יששכר הוא גילוי דלעת"ל בתוך הזמן, על ידי שהוא נושק ליהודה, לחודש הקודם לאייר שהוא חודש ניסן.

פסח שני הוא למי שלא היה להביא פסחו או משום שהיה בדרך רחוקה או משום שהיה טמא. יששכר הוא האור דלעת"ל שנוגע אף בעולם דהשתא. אבל יששכר גם כן מתחבר ליהודה, ויהודה הוא אופן הגאולה ע"י ענני שמיא, ועל כן ע"י יששכר בחודש אייר יכולים לקפוץ מעל השית אלפין שנין, כעין קפיצת הדרך. זהו התיקון השלם שיש ליששכר, ע"י כוחו של יהודה.

זה אינו רק רפואה בחודש אייר, אלא זה רפואה לכל תחלואת הנפש. וא"כ בעומק, חודש אייר הוא לא רק חודש של רפואה ע"י שמתגלה בו "אני ה' רופאך", אלא באופן של שרשי המרכבה, וכמו שאמר המגלה עמוקות, אייר ר"ת אברהם יצחק יעקב רחל, שהן ד' רגלי מרכבה, התיקון השלם. חודש אייר יש בו הכח לעלות מהגבולים דהשתא, להעולם של למעלה מזמן, ולהגיע לתיקון השלם.

עכשיו נסביר, איך להידבק בזה באופן של נפש.

יש עבודה לפרוש מעולם החומר ולעמול בעמלה של תורה, ועל ידי זה מתענג בו, וזהו ה'יש שכר ליששכר'. אבל יש מעלה עליונה מזה, מקום יותר פנימי - לדבוק בקוב"ה, ואז התורה שהוא לומד נובע מדביקותו, ואז הוא מקבל תורתו מהחכמה דלעת"ל. זה לא חכמה שהוא רק תולדה מהתורה, אלא זה החכמה של העצמיות התורה (הנקרא "נובלות חכמה"). זה הגילוי של אור דלעת"ל, זהו המנוחה של "וירא מנוחה כי טוב", שהוא למעלה מ"ויט שכמו לסבול" של יששכר, תורה שהוא למעלה מעמל, אלא דרגת מעיין המתגבר, כל התורה בא לו בלי עמל. דרגת לימוד התורה הזה הוא על ידי הגעה באור הבא מלעת"ל, מנוחה, יום שכולו שבת.

חדשי ניסן ואייר סמוכים לזה מחמת שהאדם צריך לצרף יחד את הכוחות של יהודה ויששכר. מי שינסה לעלות לדרגת יהודה, המנוחה הגמורה של לעת"ל, לולא דרגת יששכר - הוא לא יצליח.

הסדר הוא, ראשית, צריך לפרוק מעול צוארו את העול של החשבוניות רבים - אם הוא זוכה לכך. ואז, זבולון מאכילו מפיו, ואז הוא עמל בתורה בלי לדאוג מאיזה בא פרסנתו. אבל, זאת לבד לא יספיק, מחמת שהאדם עדיין מוגבל בתוך האי עלמא, בתוך הזמן, והוא משתמש רק בצד התחתונה של יששכר, והוא נמצא עדיין בתוך מדרגת עולם הזה. עדיין יש לו את ה"עול" של עצם מציאות החיים בעולם הזה, הוא אינו יכול לעלות למעלה ממדרגת ה"חמור" שהוא עולה של תורה. הוא צריך ג"כ להשתמש בצד העליונה של יששכר - לדבוק עצמו להקב"ה, עד שהוא נעשה "חד" עם הבורא כביכול.

ואז התורה מתגלה לו באמת, כי הוא נמצא עם הקב"ה. והוא יגיע למקום שלמעלה מ"ויט שכמו לסבול" - ל"תמים תהיה עם ה' אלוךך". ואז הוא יזכה לחכמה אמיתית של תורה, הבא מדביקותו להקב"ה.

הגמרא אומרת שיששכר היה השכר ללאה על שנתנה הדודאים לרחל ואמרה "שכור שכרתיך על דודאי בני". ובגליון הש"ס וכן בדעת זקנים מבאר, ע"פ הגמ' (נדה לא.) שמבאר למה נאמר על יששכר "חמור גרם", משום שיעקב שב לביתו בלילה וכשבא להשדה, געה חמור ומת, ולאה שמעה קול החמור ובאתה לשדה לראות מה קרה, וראתה יעקב ואמרה לו שבלילה הזה אתה לא יהיה עם רחל אלא עימי, ובאותו לילה היה הריון של יששכר. ויש עוד דיעות בחז"ל מה היה הגורם לחמור למות, אבל לכל הדיעות, יששכר היה נולד ע"י חמור.

עומק הדבר הוא שחמור גרם ללידת יששכר הוא, משום שיששכר אין לו את הגילוי השלם של עני רוכב על חמור (הנאמר על משיח, שבא מיהודה). הגמ' אומרת שאם זכו, אז הכלל ישראל יזכו לגאולה בענני הכבוד, ואם לא זכו, הגאולה יבא באופן של עני רוכב על חמור. עצת יששכר להביא עגלים לצורך המשכן - זה מרומו לחמורים שהם ג"כ נושאים דברים ממקום למקום, וזהו הצד העליונה של יששכר, שהוא "עני רוכב על חמור", שהוא גאולה באופן התחתון, וא"כ הצד עליון של יששכר הוא צד התחתון לכוחו של יהודה.

מצד יהודה, הגאולה יבוא או באופן של ענני הכבוד שהוא האופן העליון או באופן של עני רוכב על חמור שהוא אופן התחתון, אבל מצד יששכר הגאולה בצד עליון הוא עני רוכב על חמור. ליששכר, הנקודה העליונה ביותר הוא עני רוכב על חמור, אבל ליהודה זה רק צד התחתון שלו.

הדודאים היה להם ריח שהיה מסוגל להוליד בנים, ויששכר נולד מכח ריח הדודאים. עומק הדבר הוא, ריח הדודאים היה להם ריח הבא לעת"ל, שהוא ריחו של משיח. וא"כ לידת יששכר, שבא מכוחו של ריח הדודאים, היה התנוצצות של ריחו של משיח. וא"כ, הדודאים הם נקודת החיבור בין יהודה ליששכר.

הנקודה העליונה של יששכר מגיע רק להעקב, הצד התחתון, של יהודה. יששכר דומה לחמור להשיא את עול התורה על גביו, וזהו הנקודה העליונה שהוא יכול להגיע אליו. אבל ליהודה זה רק הצד התחתון שלו. ה"חמור" דיששכר נחשב כמיתה ליהודה, משום שהוא רק גאולה באופן התחתונה, של עני רוכב על חמור.

יששכר אוכל רק מכח זבולון, וכמו שאין מנוחה לזבולון, שהוא תמיד נמצא "בצאתך", בדרך, בעמל הפרנסה, כך יששכר שמקבל מזונו רק מזבולון, אין לו מנוחה הגמורה, הוא "רובץ מין המשפתים", הוא צריך לנוע ממקום מקום כמו חמור. יששכר אין לו את המנוחה הגמורה של יהודה שהוא אור דלעת"ל.

... יששכר בא מכוחו של דודאים, והיו בהן ריחו של משיח, הבא מיהודה. הדודאים א"כ הוא נקודת החיבור בין יששכר ויהודה. ע"י הדודאים שיששכר בא מכוחם, יששכר מקבל כח מיהודה, מאור דלעת"ל, לעלות מעולם הזמן, לדרגת יהודה, שהוא מעל הזמן - ולהאיר הארה של למעלה מזמן בתוך עלמא דידן של זמן. זהו התיקון השלם ליששכר, על ידי יהודה.

סימן יט' - סעיף א': ציצית חובת גברא הוא ולא חובת מנא, שכל זמן שאינו לובש הטלית פטור מציצית, ולפיכך אינו מברך על עשיית הציצית, שאין מצוה אלא בלבישתו

ואפשר שאף למ"ד חובת גברא, היינו חובת גברא כשלושה דייקא, ודו"ק

הלכה פסוקה - סעיף א'

אף שציצית חובת גברא, לובש טלית של הפקר אינו חייב בציצית.

פירוש על דרך הסוד - סעיף א'

כתב בעץ הדעת טוב (שלח) וז"ל, דבר אל בני ישראל ואמרת וגו', גם פה כפל ענינה, דבר ואמרת, לרמוז כי צמא זה (ציצית) יש שמי מלות נפרדות וכו', ירמוז אל הפשרה הנזכר בגמ', כי הציצית הוא חובת מנא "וגם" חובת גברא, ירצה האדם אף אם אין לו טלית ראוי לציצית, "מחויב" לעשות טלית המחויבים לציצית, כענין רב קטינא דהוה לבוש סרבלא צימא דסיתוא וכו', וזה נקרא חובת גברא, וגם זה תלוי בטלית עצמו, שאם אינו צעל ד' כנפות פטור צעמנו מן הציצית, וזהו חובת מנא. וז"ש ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם וכו', וזה ענין חובת מנא צעמנו, שיהיה צעל ד' כנפים, ואומר והיו לכם לציצית כנגד חובת גברא, אשר צהיות הטלית צת ד' כנפים ומונח בקופסא פטור עד שיחכס האדם צו, וז"ש והיו לכם לציצית, כי איננו חייב צהיות ציצית עד אשר יהיו לכם, ירצה שתתכסו צו כנ"ל, עכ"ל.

ואמרו (מנחות, מא, ע"א) דמלאכא אשכחיה לרב קטינא דמיכסי סדינא, א"ל קטינא קטינא, סדינא בקייטא וסרבלא צסיתוא, ציצית של תכלת מה תהא עליה, א"ל ענשיתו אעשה, א"ל צמן דאיכא ריתחא ענשין וכו'. ותלו שם הדבר תחילה אם זהו חובת גברא או חובת מנא. וכתב בספר הקנה, וז"ל, קרי ציה רב וקרי ציה קטינא, רב צחכמה קטינא, קטן - י"ה. ומלאכא ראה שהסדין אין לו ד' כנפות, ואמר לו סדינא בקייטא (ונקרא קייטא מלשון קטנות, ודו"ק) וסרבלא צסיתוא, וגם הוא אין לו ארבע כנפות, והוכיחו אחר שאתה "נאחז מהמדה הנקראת ציצית", א"כ יש לך לחזור אחר ד' כנפות לכלול הציצית וכו', וא"ל המלאך ענשין צעמנו רתחא, ר"ל דלא אפשר לאדם צלא מכסה וא"כ למה לא יעשה אחר שהוא צאפשר לו לעשותו, עכ"ל. והבן מאוד, שנקרא רב קטינא מלשון קטנות כנ"ל, והיינו שהיה דבוק צמדרגת "טלית קטן", והיה לו טלית גדול וזה היה ציצית, אולם צטלית קטן לא היה ציצית. וכבר נתבאר לעיל מדברי הארז"ל שחייב האדם לילך תדיר עם טלית קטן חוץ מצית המרחץ. אולם סבר רב קטינא שכיון שמקיים כבר מצות טלית גדול עם ציצית, סגי ליה. וע"ז א"ל המלאך, שכיון שכל מהותו של קטינא נקרא כן מלשון קטן כנ"ל, וזהו שכתב צקנה שאתה נאחז צמידה הנקראת ציצית, היינו צציצית קטן, ודו"ק, ולכך השיבו המלאך דלא אפשר לאדם צלא מכסה, וא"כ למה לא יעשה אחר שהוא צאפשר לו לעשותו, והיינו צפרט שהוא צחינת ציצית קטן, וכן א"ל צלא לבוש קטן צפרט לגופו, ודו"ק היטב.

בירור הלכה - סעיף א'

ונבאר מהו חובת מנא, וגדרו.

א. חובת מנא, והיינו חובת הטלית שיהא בה ציצית, וכמ"ש (מנחות, מא, ע"א) חובת טלית הוא. וכן אמרו (שם) כלי קופסא, ופרש"י וז"ל, טליתות הראוים לציצית, אע"פ שמקופלת ומונחת בקופסא חייבת בציצית, דהואיל ועומדת היא להתכסות בה, אשר תכסה בה קרינא ביה, עכ"ל. ובזה ס"ל לשמואל שחייב. אולם אם אין דרך ללבושם, או ללבושם לאחר מיתה, בתכריכין פטורים, דעיקר שורש החיוב אינו עצם כך שיש לו בביתו בעל ד' כנפות, אלא כלשון רש"י, דהואיל ועומדת היא להתכסות בה אשר תכסה קרינא ביה. אולם אם אינו עומד כלל לכיסוי, או שאין דעתו להתכסות בהם, פטור. וכתב בנימוקי ויסף (הלכות קטנות, ציצית, ד"ה כלי קופסא) וז"ל, מונח בקופסא לפי שאין דעתו ללבשן כי אם בימים ידועין, עכ"ל. ומונח בדבריו שגדר כלי קופסא אינו שאינו לובשו עתה, אלא שאינו עומד בימים אלו כלל ללבישה, כגון שלובשם במועדים בלבד, וכבר עתה חייב בציצית. וכתב בקרן אורה (מנחות, מא, ע"א, ד"ה אלא) וז"ל, כלי קופסא חייבין בציצית, היינו דוקא אם מיוחדים ללבישה באיזה זמן, אע"ג שאינו תמיד, עכ"ל (ועיין חידושים המיוחדים לרשב"א מנחות שם, שלמ"ד חובת מנא, אין עונשים בב"ד של מעלה אם לא קנה טלית שיש בה חיוב ציצית, משא"כ למ"ד חובת גברא, כמ"ש).

וחידוש גדול מציינו למ"ד טלית חובת מנא, כמבואר שם בגמ' שאפילו קודם שנגמר עשיית הטלית אפשר להטיל בה כבר ציצית, כי חובת טלית אינו רק כאשר יש בגד בשלימותו, אלא כל שחל עליו שם בגד כבר ראוי להטיל בו ציצית.

והנה אף למ"ד חובת מנא, מודה שיש גם חובת גברא, ואינו רק חובת גברא, אלא אף חובת מנא. ונפק"מ כמ"ש התוס' (פסחים, קא, ע"א, ד"ה מתירין) וז"ל, מתירין מבגד לבגד - ואע"ג דשמואל אית ליה בפרק התכלת כלי קופסא חייבין בציצית, מודה אם אין ציצית לכל בגדיו, שיתיר ציצית מבגד שמצניעו ליתן בבגד שרוצה ללבוש, "ותהא המצוה עליו", עכ"ל. וכן הוא בתוס' (מנחות, מא, ע"ב, ד"ה רב אמר).

והנה אף למ"ד חובת מנא, אינו רק חובת מנא, כמ"ש התוס' (ערכין, ב, ע"ב) וז"ל, דמ"מ לא חייבין כלי קופסא אלא לאותן המחויבים ויודע להתעטף, עכ"ל. ולכך קטן שאינו יודע להתעטף פטור, ודו"ק. ודומה הדבר לכלי קופסא שהם כסות לילה שהוא פטור. ועיין תוס' (קידושין, לד, ע"א, ד"ה תפילין וציצית), ועצמות יוסף (שם).

וכתב החזון איש (או"ח, מועד, הלכות ציצית, סימן ג, אות לב, ד"ה מ"א א') וז"ל, ויש לעיין בעשאה לקטן אם חייבת בציצית מדין כלי קופסא, ואע"פ שהיא ראויה לגדול דרך עראי ואי לבשה הגדול חייבת בציצית, מ"מ אין לחייבה מחמת הגדול מדין כלי קופסא כיון שלא עשאה לעצמו ללבושה דרך ארעי. אבל י"ל דחייבת מדין כלי קופסא מחמת לבישת הקטן. ונראה דאין חיוב כלי קופסא אלא בעשאה ללבושה, אבל אם עשאה למוסרה לעני פטורה, וכ"ש בעשאה בשביל קטן, עכ"ל.

שער הארת המוחין ז"ו פרק ב'

עיין ביפה שעה שהקשה מדוע לא יוצאים אורות דאימא ג"כ לצדדים, ולא פורש בדברי הרב מה אורות². אולם הנה שורש הדבר שאורות אבא מאיר לצדדים הוא בסוגיה בכתובות בענין בעילה בהטיה, הוא שורש ההטיה שנמצא ביסוד דזכר, משא"כ הנקבה שבאים עליה כי היא קרקע עולם נמצא שמצידה אין בה הטיה. ובלשון אחרת היסוד הוא בצורה של ו' והמטה ג"כ בצור רה של ו', לכן מתגלה ע"י יסוד דזכר דייקא מציאות של הטיה לצדדים ולא בנוק' לכן אין אורות אימא יוצאין לצדדים, והבן.

ואולם הנקבה שורשה בעיגולים והזכר ביושר, וכח ההטיה הוא בעיגולים, מ"מ הנקבה אין בה הטיה לצדדים באופן של הטיה שאינה שווה, אלא היא הטיה שווה ולכך נעשה מציאות של עי גול, משא"כ הטיה דתיקון דזכר היא הטיה שאינה שווה ואחרי ההטיה הראשונה היא ממשיכה ביושר, והיא הטיה לצדדים שמתגלה כאן ע"י יסוד דאבא, ויתר על כן כח ההטיה שגורם שאינה שווה וממשיכה ביושר הוא מכח הזכר, והבן.

אמנם נבאר תחלה דרוש הנ"ל והוא כי גם צריך לחקור כי מלבד האורות שמאירין דרך יסוד אבא אל ב' הצדדין דז"א דימין ושי' מאל, עוד יש הארה אחרת כי מצד פנים ממש ז"א יש ב' שורות של הארות א' היא שורה הפנימי הקרובה אל ז"א והוא הנקרא דור המ' דבר כנ"ל. ושורה הב' היותר חיצונה הוא יעקב בעלה, אבל שתיים אלו הם ביושר ממש דרך פנים אל ז"א, אמנם גם באלכסון מאיר והכל דרך פנים לז"א בלבד, והוא שהאור היוצא נוטה באלכסון ועושה הארה אחד לימין דור המדבר גם נוטה באלכסון לשמאל של דור המדבר ועושה שם הארה אחרת, וכעד"ז הוא עושה בימין ושמאל יעקב העומד בשורה חיצונה ב' הארות א' לימין ואחד לשמאלו, באופן כי דרך פנים ממש דז"א יש ב' שורות אורות וכל שורה יש בה ג' הארות, והארה אמצעית שבכל שורה מהם היא מכ' ונות ממש ביושר כנגד הז"א, וב' האורות שבימנים ובשמאלם נר' טים אל אלכסון, אמנם כולם הם בצד הפנים של ז"א: והיינו דדור המדבר ויעקב הם ביושר לצד הפנים דז"א והם בסוד שורה בחינת ישורון כנודע, והם ממש ביושר, ויחד עם ההארות של צידיהם שבאלכסון גם ג' הארות כל אחד.

ויש לבאר לשון 'אלכסון' שנקט כאן הרב על ההארה של הצ' דדים, והיינו כי יש אור דיושר ויש אור דעיגולים ויש הארה שבאה באלכסון והיא שורש ההטיה, ונבאר.

הנה ההטיה שמצינו בתחילת הע"ח הוא ענין הפרסא בא"ק שהיא מהחזה דיליה מלפנים עד אחוריו באלכסון עד כנגד מקום טבורו. אולם שם האלכסון הוא באופן של 'מחיצה', כי המחיצה הזו באה לחצות, לחצוץ בין חלקו העליון לבין חלקו התחתון של א"ק.

ותחילה נבאר מדוע המחיצה באלכסון הרי הצורך לחילוק הוא

והנה אחר שנתבאר דור המדבר נבאר ב' האורות אחרות היוצאות מיסוד אבא חוץ לז"א, והוא ב' המטות מטה האלקים ומטה משה כנזכר בזוהר כי גם אורות אלו נמצאו בזמן דור המדבר: והיינו שנתבאר לעיל דור המדבר ויעקב, והשתא מבאר הרב את ההארות שנמצאים בצידם. והם נקראים ב' המטות, וכפי שיתבאר להלן בדברי הרב שמטה נקרא כך מלשון הטיה, בחינת הטיה לצ' דדים, כלשון הגמ' לגבי אבן שעל פי החבית שמטה אותה על צידה והיא נופלת, ולכן דור המדבר שהם דור דעה, ויעקב, בחי' נת דעת שהוא קו האמצע וב' המטות נמצאים בצידם.

שורש הדברים, כאשר מתחילה היה אור א"ס ממלא את הכל ונעשה חלל, ונכנסו קו מאור א"ס שסביבות החלל, ואח"כ נעשה מהקו עיגול, שזה שורש העיגולים, הוא שורש הנטיה לצדדים, וכאשר ההטיה היא בנקודה שווה כלומר ההטיה היא גמורה וממשיכה בנקודה הבאה להטות, אזי ההטיה חוזרת בעיגול לנקודת התחלתו ומצטרף ראשיתו לאחריתו ואחריתו לראשיתו, תו, אולם כאשר ההטיה איננה שווה, כלומר היא הטיה שאינה הטיה גמורה אלא אחרי נקודת ההטיה הראשונה הוא ממשיך ביושר, זו התפיסה של ג' קוים, שנעשה תחילה הטיה ואזי אינה שווה אלא ממשיכה ביושר. וג' קוים הם חיבור של יושר ועי' גולים, ועצם ההטיה לצדדים שאינה שווה הם המטות כי הם ממשיכים ביושר ואינן בהטיה גמורה כעיגול.

והיינו כי קו האמצע שהוא שורש הדעת לתתא נעשה ממנו ג' קוים, ובערכין דידן השתא קו האמצע שהם יעקב ודור המד' בר נעשה מהם ב' המטות בחינת הטיה לצדדים בסוד ג' קוים. ומטה האלקים הוא בצד שמאל ומטה משה הוא בצד ימין³.

גם ענין ערב רב שהיו בדור המדבר מה ענינם, ואגב גררא נבאר ג"כ ענין עשו איך הוא אחיו ממש של יעקב: כנודע ש'ערב רב' גימ' 'דעת', וא"כ צריך לבאר מה השייכות שלהם לדור דעה שהם דור המדבר.

והנה נודע הוא כי היסוד דאבא אשר נגלה עתה מחזה ולמטה, הנה בודאי פשוט הוא שיאיר מכל צדדין, כי בשלמא מצד אחור אינו מאיר שם מחוץ לז"א שום הארה כיון ששם עומדת רחל נוקבא דז"א שהוא מבחי' אורות דאמא, אבל משאר הצדדים שהם ימין ושמאל ופנים ודאי שאורותיו יוצאין שם, וא"כ צריך לידע מה הם, כי כבר אורותיו יוצאין דרך פנים בארנו לעיל שהם דור המדבר ויעקב, אבל אורות הצדדין מה הם. והנה אחר דרוש של מטות וערב רב ועשו, נבאר מה הם אלו האורות אשר בצדדין ושם נבאר בחי' מן באר ענני כבוד: והיינו כי אמנם היסוד הוא קו אמצע, ומהיכא תיתי שהוא מאיר לצדדים, מ"מ מבאר הרב דפשוט הוא שהוא מאיר גם לצדדים. אולם אינו מאיר מאחור כי שם עומדת רחל נוק' דז"א שאורותיה מאימא, דנוק' תחתונה שורשה בנוק' העליונה כנודע, ואזי היא סותמת את ההארה של יסוד דאבא.

² ועיין להלן ביאור חילוק שבין עצם ההטיה לג' קוים עצמם.

³ ועיין בדבריו שכתב שהוא משום שבאורות אימא אין דוחק משא"כ באורות אבא, אולם מתבאר בדברינו טעם עצמי מדוע דווקא ביסוד אבא האורות יוצאין לצדדים, והבן.

יורש בקבר ומוריש שוב ליורש הבא. והוא פלוג' האם לבאי הארץ נתחלקה הארץ או ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ, והיינו שקבלו באי הארץ והורישו ליוצאי מצרים בקבר וחזרו והורישו לבאי הארץ, הוא ירושה בדרך אלכסון ואינה בדרך ישר, והוא מלעילא לתתא.

והוא סוד דור המדבר שכנגד עשרה נסיונות שהקב"ה ניסה את אברהם, הם ניסו את הקב"ה כדכתיב וינסו אותי זה עשר פעמים, כלומר כיון שדור המדבר יש בהם הארה לצדדים באל' כסון, לכן ניסו להשיג את הבורא באופן של הטיה, והם משורש מטה האלה"ם בשמאל ומטה משה מימין, ואידך פירושא זיל גמור, כי רבים הם אופני ההשפעה אופן של אלכסון.

ונבאר עתה בפרטות הנה השורה הפנימית הסמוכה אל ז"א מצד פנים יש בה ג' אורות האמצעים היא דור המדבר אשר כבר נת'ל וב' המטות הם בימין ושמאל, והנה בזוהר אמרו כי המטות הם הא' נקרא מטה סתם הנקרא מטה ה', והב' נקרא מטה האלקים, ומטה סתם שהוא כנגד מטה ה' הוא בימין דור המדבר, ומטה אלקים הוא בשמאלו כי שם אלקים הוא דינין דגבורות. וענין קריאתן מטות הוא לב' סבות הא' להיות הארתן דרך נטייה באלכסון, כי אינם לא נגד צדדי ז"א בימינו ובשמאלו ולא ביושר דרך פנים אלא נוטין אל האלכסון בקרן זויות: ונחמד דהיינו שיש בחינת ג' קוים ויש בחינת קו אחד שיש בו נטייה באלכסון לימין ולשמאל. כלומר ג' קוים הם קו אחד שנעשה בו הטיה בסוד עיגול אולם המשיך בהטיה שאינה שווה שממשיכה ביושר, ונמצא עתה שהם ג' קוים ישרים, שיש קו אמצע וב' קוים ישרים מימין ומשמאל, לעומת כך בחינת אלכסון הוא בחינת הקו האחד שיש בו הטיה לצדדים בסוד אלכסון, והיינו שבשורש הג' קוים מתגלה בחינת הטיה שהיא אלכסון.

עומק הענין, הוא מה שאברהם יצחק ויעקב הם ג' אבות, והיינו שהם ג' קוים, ג' קוים דיושר, כלומר אינן קו אחד שיש בהם ב' קוים אלכסון בצידיהם, לעומת כך דור המדבר שהם בסוד הדעת, דור דעה, הם קו אחד שיש הטיה בימין ובשמאל. והוא הענין שנקראים האבות 'ישרים', כי כל אחד הוא ביושר, גם יצחק שהוא בשמאל וגם אברהם שהוא בימין, לעומת דור המדבר ע"י משה רבינו שהוא סוד הדעת מתגלה השורש של הקו שיש בו אלכסון משני צידיו, כלומר מתגלה שהוא קו אחד שיש בו הבחנה של הטיה.

נמצא כי בחינת ההטיה מתגלה רק בסוד הדעת. והנה צורת האדם גופו הוא קו אמצע ויש בו תרי ידין, ואינן קוים נפרדים להיות כל אחד קו ישר לעצמו, והיינו כי הידיים מתגלה בהם אופן של הטיה, וכן הרגלים הוא קרוב לכך.

מאידיך כשמבארים בסוגיית הקבלה חג"ת ונה"ל, אזי יד ימין

בין חציו העליון וחציו התחתון וא"כ סגי לחצות ביושר, אלא התבאר שם שבמקום שבין החזה לטבור שם נמצא עתיק, וג' באר.

בכללות, יש תנועה של רצוא ושוב בנפשו של האדם, ולעולם הרצוא הוא למעלה מהשוב, מתתא לעילא הוא הרצוא ומלערי לא לתתא הוא השוב, והיינו דאמנם המחיצה באה לחצוץ בין חלקו העליון לתחתון כדי שמי שנמצא בחלקו התחתון לא יהיה בחלקו העליון, אולם יש לנפש האדם רצוא ושוב, וברצוא הוא משיג מחלקו העליון, ולכן המחיצה היא באלכסון כדי לאפ' שר מקום של רצוא לחלקו העליון דא"ק, דהיינו עתיק, והיינו דב'רצוא' הוא בחלקו העליון של האלכסון וב'שוב' הוא בחלקו התחתון של האלכסון. ובהגדרת הפרצופים, עתיק הוא מקום הרצוא, מתתא לעילא, לעומת א"א הוא מקום השוב, מלעילא לתתא. והיינו כי עתיק הוא בבחינת שמעתיק מעולם לעולם כנודע, והבן.

אולם כנזכר הוא ביאור בחינת אלכסון בגדר של מחיצה, שהתחתון לא משיג את העליון אלא ברצוא ושוב, אולם ענין אלכסון דסוגיין היא 'הארה' לצדדים נמצא שהיא היפך ההג' דרה של מחיצה אלא היא 'הארה' של אלכסון, הארה שנותנת שפע לצדדים באופן של אלכסון. וזו הארת יסוד דאבא בסוד 'מטה', שהוא צורת ו' שמאיר גם הארה לצדדים, באלכסון, והיינו דההשפעה דיסוד אבא לתתא הוא באופן של אלכסון, אולם עדיין צריך לבאר עתה מהי ההשפעה הזו שהיא באופן של אלכסון.

בהגדרה כוללת, הוא סוד עם תמים תתמם ועם עקש תתפתל, והיינו ש'תתפתל' הוא השגה באופן של אלכסון, וכדוגמא בע' למא מאן דבעי חיי מהקב"ה אפשר שיבקש דרך יושר שהוא בקשה על החיים עצמן, ואפשר שיבקש פרנסה וממילא הוא יחיה, דהרי למי יתנו פרנסה אם לא לאדם חי, זו בקשה בדרך אלכסון, שאינו מבקש להדיא את בקשתו, אלא מבקש להשיג את מה שהוא רוצה בדרך אלכסון. והוא ענין של תפילה שהוא מלשון 'נפתולי אלה"ם נפתלתי', כלומר הוא מלשון פתלתול, בחינת בקשה באופן של אלכסון, וכדפירש"י 'עקש ופתלתול, נתעקשתי והפצרתי פצירות ונפתולים הרבה למקום להיות שוה לאחותי', כלומר אינו רק ענין של הפצרה אלא הוא ענין של בקשה בדרך אלכסון, דבר שאינו בא באופן של יושר ומכוון ביושר לדבר האמיתי שהוא מבקש, אלא באלכסון, והוא אלכ' סון מתתא לעילא.

ויש אופן של אלכסון מלעילא לתתא, וכדוגמא בעלמא בן היורש את אביו הוא שפע בדרך יושר, אולם כאשר הירושה באה מקרובים רחוקים כדוגמת דודו וכדומ', אזי אינו בדרך יושר, אלא הוא באופן של 'משמוש', שהיורש שאינו בחיים הוא

² כמבואר שירדו החסדים עד היסוד ואח"כ עלו והתפשטו לצדדים, ונמצא לכאורה שההתפשטות ליסוד הוא באופן של זה תחת זה ולא לצדדים, ואע"פ שכבר נעשה בתיקון ג' קוים, אולם כיון שהדעת גורמת שאינן ג' קוים כפשוטו אלא הם קו אחד שמתפשט ממנו ב' קוים בהטיה, לכן זה מתפשט ליסוד באופן של קו אחד, זה תחת זה. והיינו שההטיה של הדעת מתגלה רק בידיים שאינן קוים נפרדים אלא מחוברים לקו אחד ומתפשטים בהטיה, אולם ביסוד מתגלה קו אחד זה תחת זה, בלי הטיה של צדדים. וביאור הענין הוא, כי הדעת ראשיתו הוא אחד ואחריתו הוא ג'כ אחד, אולם באמצע יש בו גילוי של הטיה לימין ולשמאל, הוא סוד כלל ופרט וכלל. והוא שורש הדבר שדעת של עליון הוא יסוד לתחתון כי בשניהם מתגלה אחד. והוא אחד הטעמים מדוע נקרא נה"ה תרי פלגי דגופא, שהוא משורש הדעת שמאחד אותם לאחד, והוא משורש היסוד שחוזר וכוללם יחד. והם סוד אהרן ומשה ששקולים שהם נצח והוד. ובדקות נמצא שבנו"ה מתגלה שהם זה תחת זה מעין חד סמכא דקודם השבירה, וזה עומק התיקון שמתגלה במדרגת הדעת, דכנודע השבירה התחילה במלך הדעת, ולכן התיקון ג"כ מכח הדעת.

ואלו האורות יוצאין מיסוד דאבא והם האורות ארוכות כעין ווי"ן ולכך קראן מטות כי המטות הם צורת ווי"ן ממשי: והיינו שהם האורות ארוכות ע"י כח הארכה שבא"א שמאיר ביסוד דאבא, ולכן יסוד דאבא ארוך מיסוד דאימא.

יתר על כן בעומק, כח ההטיה נמצא תמיד בכח ה' שהוא ארוך ונוטה לצד, הוא ענין ו' המוסיף, או ו' המבדיל, כלומר ה' מגלה פנים אחד לדבר ופנים אחרות של הדבר.

יתר על כן ה' הוא נקרא יסוד כדברי הרב, ולכן עיקר ההטיות נמצאים ביסוד, ואע"פ שהוזכר לעיל שגם בידיים וברגליים יש בחינה של הטיה, מ"מ עיקר ההטיה היא ביסוד, והוא סוד ההטיה שמתגלה מדין הדעת כנ"ל, והדעת מתגלה ביסוד, דכ' נודע יסוד של עליון נעשה דעת דתחתון.

נמצא כי כל ההטיות כולם נמצאים במדרגת הדעת, הדוג' מה לכך הוא מה שמבואר בגמ' שאדם הראשון פירש מאשתו ק"ל שנה ובזמן זה הוליד שדין ורוחין רעים, והיינו ששורש כל ההטיות כולם נמצאים בפגם היסוד, והם פנים אחד בסוד שבי רת הכלים, שהוא הפגם דמלכין קדמאין שהוא בבחינה שבא עליה בהטיה ולא באופן של יושר, שזה היה בחינת טיפות קרי ולכן הכלים נשתברו, והיינו דכאשר הדבר מתקיים באופן של יושר אז הכלים מתקיימים, ומבשרי אחזה כאשר אדם משתמש בכלי שלא בצורה ישרה הוא גורם לקלקול של הכלי.

בדקות זהו השורש של כל שורשי הקלקול שהיו ביסוד, בחי' נת קרי שאין לה מציאות של כלי, הוא משורש ההטיה. ויש אופן שההטיה שבא עליה בהטיה ועדיין זה נכנס בכלי והכלי מתקיים, ויש אופן שהטיה גורמת שגם הכלי מקבל את בחינת ההטיה ואזי גם בכלי עצמו נעשה בו מציאות של קלקול.

שורש המלה הטיה, וכן שורש ה'מטה', הוא אות ט', והיינו בחינת הטוב, וכדברי הגמ'^ד ששאל רבי חנינא בן עגיל את רבי חייא בר אבא מפני מה בדברות ראשונות לא נאמר בהם טוב ובדברות אחרונות נאמר בהם טוב וכו', הואיל וסופן להשתבר ח"ו פסקה טובה מישראל. והנה בשבירת הלוחות נאמר וידי משה כבדים ושבר את הלוחות, והיינו שהוא הוריד את הלוחות באופן של הטיה ולכן נשברו, והם דברי חז"ל שהשבירה נעשה מכח הערב רב שחטאו, והיינו ערב רב שהם בחינת קלקול הדעת שהם שורש ההטיה, נמצא שהערב רב שהם קלקול המטות הם השורש לשבירת הלוחות, כי גרמו להטיה בידיהם של משה.

ואולם ביסוד דאבא לא היה בו שבירה, אולם כשזה נופל למד' רגת ז"ת זה הופל להיות יסוד כפשוטו, ואזי נעשה שם קלקול דהטיה, היפך מה שעשה ה' את האדם ישר.

היא בסוד אברהם ויד שמאל בסוד יצחק וכו', אולם כמבואר בדרושי הדעת, שבסוד הדעת מתגלה ה"ח ביד ימין וה"ג ביד שמאל, דהיינו ב' בחינות משורש אחד שהוא הדעת עצמו. כל' מר יש בידיים ב' בחינות, בחינה שמתגלה בהם ב' קוים דיושר, קו ימין וקו שמאל, ויש בהם בחינה של התפשטות החו"ג שב' דעת לצדדים באופן של אלכסון, ואזי מתגלה קו אחד שיש בו השפעה לצדדים.

נמצא שהם ב' תפיסות בחילוק שבין ימין לשמאל, תפיסה חי' צונית ותפיסה פנימית, בתפיסה חיצונית הם ג' קוים כפשוטו, ואזי העיקר הוא קו האמצע אולם יש ב' קוי הצדדים שהם קוים נפרדים, ובתפיסה פנימית הוא מדין החו"ג שבדעת המתפש' טים בימין ובשמאל, שהם קו אחד שהוא הדעת שמתפשט ממנו ב' צדדים, ימין ושמאל, חסדים וגבורות.

ויש מעלה לזה ומעלה לזה, קו הדעת אמנם הוא בסוד קו אחד שרק מתגלה בו הטיה, לעומת כך ג' קוים הם ג' קוים נפרדים, אך מאידך הם קוים ביושר ואין בהם הטיה, משא"כ בדעת. וכך מחד יש מעלה באבות ע"פ דור המדבר שהאבות נקראים 'יש' רים', ומאידך יש מעלה של דור המדבר ע"פ האבות שדור המד' בר דבוקים באחד, אולם מאידך הם קרובים לנפילות והוא מצד שיש בהם הטיה, ובזה מתבאר היטב מדוע דווקא בדור דעה היו כ"כ הרבה נפילות, כי 'ההטיות והטעויות' הם שורשים קרובים, וכאשר האדם עומד על דעתו ומתנער 'מגירסא דינקותא' שלמד בענין זה, הוא מבין עומק נסיונות דור המדבר, דור דעה, והבן.

והוא הטעם שבתפיסה של ג' קוים גמורים, אזי נעשה מציאות של פסולת, פסולת דישמעאל מימין ופסולת דעשו משמאל, לעומת כך בתפיסה של קו אחד שהוא הדעת שיש בו נטייה לצ' דים הוא הכח שהוא 'ערב רב' כפי שיבואר להלן בדברי הרב.

והוא שורש כל מציאות שורשי אומות העולם, דבבחינת ג' קוים הם ישמעאל ועשו, ובבחינת קו אחד שיש בו נטייה לצדדים הם 'ערב רב', 'ערב רב שעלה עמם', שהם שורש כל ההטיות הנפולות שהטו את ישראל במדבר, ומטה ה' ומטה האלה"ים באים לגרום שהטיות יהיו מדויקות ולא נפולות, יהיו כפי שהם מחוברים לאחד. ויתבאר להלן שבחינת הערב רב הוא תערובת של הטיות, והוא שורש כל החורבן כי אזי כל אחד מאבד את תכונתו.

מאידך בסוד תערובת דתיקון, הוא סוד ההחלפות דימין וש' מאל, שהוא תיקון אחדות, והוא ההיפך הגמור של תערובת דק' לקול של מציאות הערב רב, והוא מתגלה בצורת כדור הארץ^ה שמצד ימין הוא דרום שהוא חם אע"פ שיסוד המים שהוא ימין שהוא קר, לעומת צפון שהוא צד שמאל שהוא קר אע"פ שיסודו אש שהוא בשמאל, וכעזה"ד בכל חלקי הבריאה, ובצורת אדם זה ביעקב אבינו כאשר שיכל את ידיו, שהוא החליף יד ימין ביד שמאל.

והב' היא כי נודע שהיסוד נקרא ו' זעירא כי צורתו כעין ו' ארוכה,

^ד והיינו כי האדם עומד בא"י ופניו למזרח.
^ה ב"ק נ"ד.

ללא גבולות

על התורה

על העבודה

הגדרה נוספת שנאמרה צאור אין סוף, היא מה שהאור אין סוף אין לו כל גבול ומידה

ידועים דבריו של הנפש החיים בשער ג פרק י"ב, וז"ל:
ובאמת הוא ענין גדול וסגולה נפלאה להסיר ולבטל מעליו כל דינין ורצונות אחרים שלא יוכלו לשלוט בו ולא יעשו שום רושם כלל.
כשהאדם קובע בלבו לאמר הלא ה' הוא האלקים האמתי ואין עוד מלבדו יתברך שום כח בעולם וכל העולמות כלל והכל מלא רק אחדותו הפשוט ית"ש. ומבטל בלבו ביטול גמור ואינו משגיח כלל על שום כח ורצון בעולם. ומשעבד ומדבק טוהר מחשבתו רק לאדון יחיד ב"ה. כן יספיק הוא יתברך בידו שממילא יתבטלו מעליו כל הכחות והרצונות שבעולם שלא יוכלו לפעול לו שם דבר כלל. ע"כ דבריו.

הנה בעיצה זו מבואר שהאדם מבין שאין לבוא עולם גבולות והוא יכול לפעול בכל ענין ובכל דבר ואין מי שיכול להגבילו או לעכב על ידו, ומכוח כך הוא מאמין באמונה שלמה בו יתברך שיכול להצילו.

ושורש היסוד נובע מהגדרה זו, שהאור אין סוף אין לו גבולות כלל, ולפיכך אין מי ומה בבריאה שיכול להגבילו.

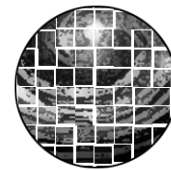
והוא

הנקרא

אור אין סוף

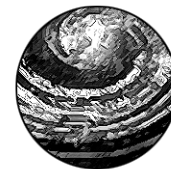
משפ' אליאס
רח' קדמן 4
לפרטים
050.418.0306

שיעור שבועי חולון
בלבביפדיה
מחשבה
יום ד' 20:30

רח' הרב בלוי 33
לפרטים
052.763.8588
שיעור עץ חיים 21:05

שיעור שבועי ירושלים
בלבביפדיה
עבודת ה'
יום ה' 20:30 בדיוק

יש לשלוח בקשה
לכתובת:
bilvavi231@gmail.com

לקבלת העלון השבועי
בדוא"ל
לפי סדר הפרשיות,

